

Konsekvensutredning – Ändring i Transportstyrelsens föreskrifter om godkännande av alkolås (TSFS 2011:70) och ändring i Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om innehav av körkort med villkor om alkolås (TSFS 2011:71, senast ändrade genom TSFS 2012:65)

1 Vad är problemet och vad ska uppnås?

Inledning

Transportstyrelsens föreskrifter om godkännande av alkolås och Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om innehav av körkort med villkor om alkolås bör ändras av flera anledningar. Här beskrivs de övergripande anledningarna och syfte med förslagen. En närmare beskrivning av problemet och vad som ska uppnås anges nedan.

Det har framkommit behov av förenkling, förtydligande och precisering av föreskrifterna samt en harmonisering av föreskrifterna TSFS 2011:70 och 2012:65.

TSFS 2011:70

- A. *Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov (3 kap. 3-4 §§)*
- B. *Leverantörens ansvar för märkning av alkolås för en person åt gången (3 kap. 7 §)*
- C. *Elektronisk överföring av installationslogg (4 kap. 8 §)*
- D. *Rapportering av avinstallation av alkolås från leverantör (4 kap. 8 § andra stycket)*
- E. *Harmonisering av föreskrifterna*
- F. *Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser*

TSFS 2011:71, senast ändrade genom TSFS 2012:65

- G. *Hur gammalt får ett läkarintyg vara (3 §)*
- H. *Allmänna råd om substanser vid provtagning i urin eller hår (7 §)*
- I. *Förtydligande att provtagning vid ansökan inte behöver ske med kort varsel (9 §)*

- J. Alkolås och en ansvarig person (11 §)*
- K. Provtagning under villkorstiden (12-13 §§)*
- L. Förlängning av villkorstiden från 1 år till 2 år (13 § tredje stycke)*
- M. Terminologi (12-13 §§)*
- N. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov (15 och 16 §§)*
- O. Harmonisering av föreskrifterna*
- P. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser*

Närmare beskrivning av problemet och vad som ska uppnås

TSFS 2011:70

- A. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov (3 kap. 3 och 4 §§)*

Transportstyrelsen föreslår en justering av alkolåsets inställning av tidsintervall för återkommande utandningsprov i 3 kap. 3 och 4 §§.

För att kunna starta ett fordon som är utrustat med alkolås krävs att den som har körkort med villkor om alkolås lämnar ett godkänt utandningsprov. Under färd ska alkolåset också kräva återkommande utandningsprov för att den som har körkort med villkor om alkolås ska visa nykterhet även under färd. Nuvarande regler säger att utandningsproven ska komma slumpmässigt under tidsintervallet 10 – 60 minuter efter föregående godkända utandningsprov.

När reglerna togs fram var tanken att den som har körkort med villkor om alkolås i genomsnitt skulle få blåsa en gång i timmen. Detta baserades på erfarenheter från försöksverksamheten då genomsnittet var ett blås per halvtimme. Ett antal personer i försöksverksamheten upplevde att de fick blåsa väldigt ofta och att det var störande för körningen. Det föreskrivna kravet innebär dock ett statistiskt snitt på 35 minuter, vilket alltså inte överensstämmer med den ursprungliga avsikten.

Synpunkter liknande de från försöksverksamheten har framkommit till Transportstyrelsen avseende nuvarande regler om alkolås. Synpunkterna som framkommit var att den som har körkort med villkor om alkolås har fått blåsa väldigt ofta och att blåsningsen har upplevts som störande under körningen. Därför föreslås att tidsintervallet justeras till att utandningsprov krävs slumpmässigt under tidsintervallet 10 – 90 minuter efter föregående

godkända utandningsprov. Det innebär en statistisk snittid på 50 minuter. Avsikten har tidigare varit och är även idag att den som har körkort med villkor om alkolås blåser i genomsnitt en gång per timme statistiskt sett. Då begäran om prov sker slumpmässigt kan det inte garanteras att begäran om prov endast sker en gång per timme men sannolikheten för att det blir så ökar med det nya tidsintervallet.

Krav på själva utandningsprovet finns i TSFS 2011:71 så därför behöver motsvarande ändring införas även där, se avsnitt N.

B. Leverantörens ansvar för märkning av alkolås för en person åt gången (3 kap. 7 §)

Transportstyrelsen föreslår en reglering i 3 kap. 7 § där leverantören ansvarar för att alkolås är märkt för en person åt gången.

Med utgångspunkt från regleringen i körkortslagstiftningen kan lagstiftaren ha haft för avsikt att vara teknikneutral och inte lagt sig i om alkolåset är personligt eller delat. Däremot måste systemet med villkor om alkolås sammantaget vara sådant att de grundläggande förutsättningarna för körkort med villkor om alkolås uppnås t.ex. vem som är ansvarig för utandningsproven. Föreskriften är otydlig och det är viktigt att förtydliga att leverantören ansvarar för att alkolåset är märkt åt en person åt gången.

Godkännandet av alkolåset innebär ingen prövning av alkolåsets funktioner utan avser enbart ett godkännande för installation av alkolåset för en person. Idag finns det inte tekniska möjligheter avseende alkolåsen som är godkända enligt CENELEC¹ att särskilja utandningsprov från olika användare med mindre än att de har ett alkolås var installerat.

Föreskriften är otydlig och det är viktigt att förtydliga att leverantören ansvarar för att alkolåset är märkt åt en person åt gången. Det innebär att tidigare situationer där personer ansökt om körkort med villkor om alkolås för ett och samma lås undviks vilket även medför att sökande inte drabbas av onödiga ansökningskostnader.

I förarbeten (prop. 2010/11:26 sid. 45) uttalas bland annat följande. Det är en bevisfråga om körkortshavare påstår att någon annan har försökt starta fordonet under alkoholpåverkan. Den som har ett körkort villkorat med alkolås bör självklart upplysas om att han eller hon är ansvarig för de blåsningar som registrerats i alkolåsets minne. En registrering av ett misslyckat startförsök bör därför utgöra en presumtion för att det är körkortshavaren som har utfört försöket.

---

¹ *Comité Européen de Normalisation Électrotechnique*

Transportstyrelsen tolkar bland annat uttalandet i propositionen (prop. 2010/11:26 sid. 45) som att den som har ett körkort med villkor om alkoholås är ansvarig för de blåsningsapparater som registrerats i alkoholåset. Detta innebär att leverantören ansvarar för att alkoholåset är märkt för en person åt gången. Jämför även användarföreskriften under J.

C. Elektronisk överföring av installationslogg (4 kap. 8 §)

Transportstyrelsen föreslår att det införs en ny mening i 4 kap. 8 §. Rapporteringen av installation ska ske genom elektronisk överföring i ett system som har godkänts av Transportstyrelsen och i enlighet med de uppgifter och anvisningar som Transportstyrelsen har bestämt.

Leverantörerna ansvarar för att rapportera vissa uppgifter till Transportstyrelsen när de har installerat ett alkoholås. Det handlar bland annat om alkoholåsets artikelnummer och version av programvara, personens personnummer, datum för installation och vilket serviceställe som har utfört installationen. Rapporteringen ska ske snarast. Det är dock inte föreskrivet hur denna rapportering ska gå till men samtliga leverantörer överför detta elektroniskt idag. Transportstyrelsen anser att det är ett bra och effektivt sätt som bör föreskrivas så att det blir tydligt för framtida, nytillkommande alkoholåsleverantörer att elektronisk överföring ska användas. Det handlar alltså om att föreskriva den praxis som råder och nuvarande leverantörer ser inga problem med att detta krav införs. Det medför heller inte någon kostnad.

Leverantörerna ansvarar även för rapportering av andra uppgifter, sådant som ”tankas ur” alkoholåsen i samband med service. För denna rapportering är det redan föreskrivet att det ska ske genom elektronisk överföring, se 4 kap. 9 §.

D. Rapportering om avinstallation av alkoholås från leverantör (4 kap. 8 §)

Transportstyrelsen föreslår att det införs ett nytt andra stycke i 4 kap. 8 §. Om alkoholåset avinstalleras under villkorstiden ska leverantören snarast rapportera det till Transportstyrelsen genom elektronisk överföring.

Andemeningen med lagstiftningen avseende körkort med villkor om alkoholås bygger på att ett alkoholås är installerat i ett körkortspliktigt fordon under villkorstiden för att förhindra att körkortshavaren kör onykter (jfr. prop. 2010/11:26 sid. 25). Avinstalleras alkoholåset innan villkorstidens slut äventyras trafiksäkerheten varför avinstallation snarast bör rapporteras till Transportstyrelsen. Idag är det inte föreskrivet att leverantörerna ska rapportera detta men samtliga leverantörer gör det frivilligt. Om

rapportering om avinstallation inte sker får Transportstyrelsen information först vid nästa obligatoriska servicetillfälle, vilket är senast 6 månader efter installationsdagen. Det innebär i praktiken att en person kan avinstallera alkolåset direkt efter det att Transportstyrelsen har meddelats att installation har skett. Den som har villkor om alkolås har då inget alkolås installerat under en lång period eftersom Transportstyrelsen får kännedom om eventuell avinstallation först efter 6 månader. Då uppstår problemet att Transportstyrelsen inte kan agera i sin myndighetsutövning.

Transportstyrelsen anser att den praxis som råder med elektronisk överföring från leverantörerna är bra och effektiv. Det bör föreskrivas att rapporteringen säkerställs även när det tillkommer nya alkolåsleverantörer. Leverantörerna ser inga problem med att detta krav införs och det medför inte heller några kostnader.

E. Harmonisering av föreskrifterna

I 1 kap. 3 § harmoniseras definitionen service med definitionen service enligt 2 § användarföreskriften (TSFS 2012:65). Det innebär ingen förändring av lydelsen.

Definition av godkänt utandningsprov införs i 1 kap. 3 §. Det har av misstag inte införts tidigare.

I 3 kap. 11 § byts bokstäver ut till siffror.

F. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Föreslagna ändringar i föreskrifterna förväntas att beslutas, efter notifiering, i mitten av november 2014 och träda i kraft den 1 januari 2015.

De äldre bestämmelserna i 3 kap. 3-4 §§ gäller för den som har körkort med villkor om alkolås beviljat före den 1 januari 2015. Den som har villkor om alkolås enligt de äldre bestämmelserna kan få ha alkolåset programmerat enligt den nya lydelsen.

Övergångsbestämmelsen innebär att den som har körkort med villkor om alkolås när de nya bestämmelserna träder ikraft själv får välja att endera fortsätta som tidigare eller att vid ett servicetillfälle ändra alkolåset enligt den nya lydelsen. Eventuella kostnader för ändringar enligt den nya lydelsen tas då enligt leverantören ut av servicestället vid servicen. Om den som har körkort med villkor om alkolås väljer att uppdatera inställningarna innan nästa ordinarie servicetillfälle så kommer troligen servicestället ta betalt för detta men den kostnaden är inte en följd av regleringen. En leverantör har uppgett att det krävs 30 minuter för denna extra service och att servicestället kommer att debitera för denna uppdatering. Väljer däremot den som har körkort med villkor om alkolås att göra uppdateringen vid ordinarie service tillkommer inga kostnader.

TSFS 2011:71, senast ändrade genom TSFS 2012:65

G. Hur gammalt får ett läkarintyg vara (3§)

Vid ansökan om körkort med villkor om alkoholås föreslår Transportstyrelsen att ett sådant läkarintyg får vara högst 2 månader gammalt när det kommer in till Transportstyrelsen.

Det finns idag ingen reglering om hur gammalt ett läkarintyg ska vara vid ansökan om körkort med villkor om alkoholås. Det är en vedertagen praxis att läkarintyg inte får vara äldre än 2 månader (jfr. 3 kap. 1 § körkorts-förordningen). Det förekommer att ansökningar kommer in till Transportstyrelsen med redovisning av resultat av provtagningar som är äldre än 2 månader. Medicinska bedömningar bör göras på information som är så närliggande i tiden som möjligt. Från trafiksäkerhetssynpunkt är det viktigt att minimera risken för att nya medicinska händelser sker från tiden för läkarbedömning fram tills dess att intyget ska bedömas vid myndigheten.

H. Allmänna råd om substanser vid provtagning i urin eller hår (7 §)

Transportstyrelsen föreslår att ett förtydligande ska ske avseende vilka substanser provtagning i urin eller hår bör omfatta. För att upptäcka bruk av annan psykoaktiv substans än alkohol bör provtagningen omfatta de fem vanligast förekommande substansgrupperna (amfetaminer, cannabinoider, bensodiazepiner, opiater och kokain). Vid känt tidigare bruk av annan psykoaktiv substans än de uppräknade bör provtagningen även omfatta denna substans.

Provtagning avseende andra substanser har inte alltid redovisats tillfyllest. Det har varit vanligt förekommande att få substanser kontrollerats eller att endast substanser mindre relevanta för utredningen kontrollerats.

Den otillräckliga provtagningen har komplicerat och förlängt utredningen och ofta medfört behov av kompletterande provtagning med ökad kostnad för den enskilde. För att förtydliga och för att upptäcka bruk av annan psykoaktiv substans föreslås det att provtagning i urin eller hår bör omfatta de fem vanligast förekommande substansgrupperna (amfetaminer, cannabinoider, bensodiazepiner, opiater och kokain).

För att verifiera nykterhet i de fall diagnosen missbruk eller beroende har ställts krävs, i medicinföreskrifterna (TSFS 2010:125) upprepade prover för att belysa förekomst av annat substansbruk än alkohol. Den som är beroende av en psykoaktiv substans har svårt att klara sig utan denna substans, bland annat på grund av abstinens, och återfaller därför lätt till substansbruk eller

övergår till bruk av annan eller andra psykoaktiva substanser. Då diagnosen beroende eller missbruk har ställts ger dessa förhållanden belägg för att kräva provtagning av andra psykoaktiva substanser än den eller de substanser som diagnosen relaterar till.

Samma allmänna råd bör gälla avseende vilka substanser som provtagningen bör omfatta vid ansökan inför, innehav under villkorstiden samt efter innehav av körkort med villkor om alkohol. Det är rimligt att kräva samma provtagning av samtliga som berörs av villkor om alkohol. I förarbeten (prop. 2010/11:26 sid 28) uttalas bl.a. att det kan vara svårt att ställa diagnosen missbruk eller beroende vid första läkarkontakten. Det innebär att samma allmänna råd angående provtagning ska gälla för alla med villkor om alkohol.

I. Förtydligande att provtagning vid ansökan inte behöver ske med kort varsel (9 §)

Transportstyrelsen föreslår att det i 9 § tredje stycket förtydligas att provtagning vid ansökan inte behöver ske med kort varsel. När ansökan om körkort med villkor alkohol sker är det inte att betrakta som villkorstid.

I de fall då körkortet inte är omhändertaget och det finns ett sista datum för när ansökan om körkort med villkor om alkohol ska vara insänt finns risk för att möjligheten att ansöka om körkort med villkor om alkohol går förlorad om provtagningen fördröjs. I dessa fall rör det sig endast om fyra veckor från det att personen getts tillfälle att yttra sig inför ett slutligt beslut om återkallelse. Tiden blir oftast i realiteten ännu kortare eftersom det kan vara svårt att få tid för läkarbesök. Det är i dessa fall som mottagningarna haft invändningar mot möjligheten till provtagning med kort varsel på grund av att tiden har bedömts alltför knapp. I praktiken har tiden för provtagning därför blivit förutsägbar.

Dessutom finns risk att vårdenheten väntar flera veckor med att kalla körkortshavaren till provtagning för att uppfylla kravet på provtagning med kort varsel. I praktiken medför denna extra väntan en fördröjning av beslut och därmed start av villkorstid. För körkortshavarens del kan borttagandet av kravet på provtagning med kort varsel minska tiden utan körkort innan villkorstiden kan börja gälla.

Om körkortshavaren kan lämna prov i samband med första läkarbesöket så innebär det en minskad kostnad för den enskilde och att en komplett ansökan kan skickas in snabbare än idag. Kravet på provtagning med kort varsel enligt 7 § under villkorstiden ska kvarstå. Det innebär att den som ansöker om körkort med villkor om alkohol inte kan tillgodoräkna sig resultat av provtagningar som är gjorda innan ansökan beviljats.

J. Alkolås och en ansvarig person (11 §)

Transportstyrelsen föreslår en reglering i 11 § med ett nytt tredje stycke där den som har körkort med villkor om alkolås får endast köra körkortspliktiga fordon med alkolås som är märkt med förarens personnummer.

Med utgångspunkt från regleringen i körkortslagstiftningen kan lagstiftaren ha haft för avsikt att vara teknikneutral och inte lagt sig i om alkolåset är personligt eller delat. Däremot måste systemet med villkor om alkolås sammantaget vara sådant att de grundläggande förutsättningarna för körkort med villkor om alkolås uppnås t.ex. vem som är ansvarig för utandningsproven. Godkännandet av alkolåset innebär ingen prövning av alkolåsets funktioner utan avser enbart ett godkännande för installation av alkolåset för en person. Idag finns det inte tekniska möjligheter avseende alkolåsen som är godkända att särskilja utandningsprov från olika användare med mindre än att de har olika alkolås installerade.

I förarbeten (prop. 2010/11:26 sid. 45) uttalas bland annat följande. Det är en bevisfråga om körkortshavare påstår att någon annan har försökt starta fordonet under alkoholpåverkan. Den som har ett körkort villkorat med alkolås bör självklart upplysas om att han eller hon är ansvarig för de blåsningsregisteringar som registrerats i alkolåsets minne. En registrering av ett misslyckat startförsök bör därför utgöra en presumtion för att det är körkortshavaren som har utfört försöket.

Transportstyrelsen tolkar bland annat uttalandet i propositionen (prop. 2010/11:26 sid. 45) som att den som har ett körkort villkorat med alkolås är ansvarig för de blåsningsregisteringar som registrerats i alkolåsets minne. Detta innebär att alkolåset ska vara personligt och den som har körkort med villkor om alkolås får endast köra fordon med alkolås som är märkt med sitt eget personnummer. Jämför med godkännandeföreskriften under B.

K. Provtagning under villkorstiden (12 och 13 §§)

Transportstyrelsen föreslår att ett förtydligande ska införas i 12 § som en ny punkt 3 och ett tillägg i 13 § andra stycket. Det görs ett förtydligande om att provtagning ska ske under villkorstiden.

Missförstånd har uppstått när provtagning inför ansökan räknats in i de två obligatoriska provtagningar som krävs under villkorstiden. Sådant missförstånd har förlängt utredningen och inneburit behov av kompletterande läkarintyg med ökade kostnader för körkortshavaren som följd. Ett förtydligande bör göras om att provtagning ska ske under villkorstiden.

Förtydligandet görs för att meningen med föreskriften ska framgå tydligare. Det är praxis idag att provtagningarna ska ske under villkorstiden och innebär inga ytterligare provtagningar. Förtydligandet medför därför inga ytterligare konsekvenser för den enskilde.

L. Förlängning av villkorstiden från 1 år till 2 år (13 §)

Transportstyrelsen föreslår att det införs ett nytt tredje stycke i 13 § som ska gälla för den vars villkorstid förlängs från 1 år till 2 år. För dessa personer är det tillräckligt med en observationstid på 6 månader.

Den som har körkort med villkor om alkohol med en villkorstid på 1 år ska ge in ett läkarintyg inom 7 månader från villkorstidens början. Läkarintyget ska omfatta en observationstid på 6 månader. Den som har en villkorstid på 2 år ska ge in ett läkarintyg inom 13 månader från villkorstidens början. Läkarintyget ska omfatta en observationstid på 12 månader.

Den som har en villkorstid på 1 år kan få en förlängd villkorstid till 2 år om diagnos missbruk eller beroende ställs under villkorstiden. En förlängd villkorstid medför att körkortshavaren måste komma in med ytterligare ett läkarintyg enligt 13 §. Eftersom diagnosen beroende eller missbruk redan är ställd och villkorstiden är 2 år krävs ingen ytterligare provtagning. Det bedöms därför tillräckligt med ett läkarintyg efter 6 månaders observationstid för de personer som får förlängd villkorstid från 1 år till 2 år. Det innebär en kostnadslättnad för den enskilde. Det är cirka 20-30 personer per år som får villkorstiden förlängd från 1 år till 2 år.

M. Terminologin (12 och 13 §§)

Transportstyrelsen föreslår en språklig korrigering i 12 och 13 §§. Ordet sökande ändras till den som har körkort med villkor om alkohol.

Ett språkligt förtydligande för att undvika missförstånd. Varken användningen av ordet körkortshavare eller förare är tillräckligt avgränsande. Med körkortshavare avses enligt 1 kap. 2 § körkortslagen den som har körkortstillstånd eller körkort. Ordet förare avser alla som kan använda fordonet och har en för vid innebörd för att kunna användas i föreskriften.

N. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov (15 och 16 §§)

Transportstyrelsen föreslår en justering av tidsintervallet för återkommande utandningsprov i 15 och 16 §§.

För att kunna starta ett fordon som är utrustat med alkolås krävs att den som har körkort med villkor om alkolås lämnar ett godkänt utandningsprov. Under färd ska alkolåset också kräva återkommande utandningsprov för att den som har körkort med villkor om alkolås ska visa nykterhet även under färd. Nuvarande regler säger att utandningsproven ska komma slumpmässigt under tidsintervallet 10 – 60 minuter efter föregående godkända utandningsprov.

När reglerna togs fram var tanken att den som har körkort med villkor om alkolås i genomsnitt skulle få blåsa en gång i timmen. Detta baserades på erfarenheter från försöksverksamheten då genomsnittet var ett blås per halvtimme. Ett antal personer i försöksverksamheten upplevde att de fick blåsa väldigt ofta och att det var störande för körningen. Det föreskrivna kravet innebär dock ett statistiskt snitt på 35 minuter, vilket alltså inte överensstämmer med den ursprungliga avsikten.

Synpunkter liknande de från försöksverksamheten har framkommit till Transportstyrelsen avseende nuvarande regler om alkolås. Synpunkterna som framkommit var att den som har körkort med villkor om alkolås har fått blåsa väldigt ofta och att blåsningen har upplevts som störande under körningen. Därför föreslås att tidsintervallet justeras till att utandningsprov krävs slumpmässigt under tidsintervallet 10 – 90 minuter efter föregående godkända utandningsprov. Det innebär en statistisk snitttid på 50 minuter. Avsikten har tidigare varit och är även idag att den som har körkort med villkor om alkolås blåser i genomsnitt en gång per timme statistiskt sett. Då begäran om prov sker slumpmässigt kan det inte garanteras att begäran om prov endast sker en gång per timme men sannolikheten för att det blir så ökar med det nya tidsintervallet. Se även avsnitt A som föreslår motsvarande reglering av alkolåsets inställning.

O. Harmonisering av föreskrifterna

Lägg till i 18 a § att service ska ske med högst 6 månaders mellanrum med start från installationsdatum. Föreskriftstexten överensstämmer då med texten i 4 kap. 3 § TSFS 2011:70.

P. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Föreslagna ändringar i föreskrifterna förväntas att beslutas, efter notifiering, i mitten av november 2014 och träda i kraft den 1 januari 2015.

De äldre bestämmelserna i 15 och 16 §§ gäller för den som har körkort med villkor om alkolås beviljat före den 1 januari 2015. Den som har villkor om alkolås enligt de äldre bestämmelserna kan få ha alkolåset programmerat enligt den nya lydelsen.

Övergångsbestämmelsen innebär att den som har körkort med villkor om alkoholås när de nya bestämmelserna träder ikraft själv får välja att endera fortsätta som tidigare eller att vid ett servicetillfälle ändra alkoholåset enligt den nya lydelsen. Eventuella kostnader för ändringar enligt den nya lydelsen tas då enligt leverantören ut av servicestället vid servicen. Om den som har körkort med villkor om alkoholås väljer att uppdatera inställningarna innan nästa ordinarie servicetillfälle så kommer troligen servicestället ta betalt för detta men den kostnaden är inte en följd av regleringen. En leverantör har uppgivit att det krävs 30 minuter för denna extra service och att servicestället kommer att debitera för denna uppdatering. Väljer däremot den som har körkort med villkor om alkoholås att göra uppdateringen vid ordinarie service tillkommer inga kostnader.

2 Vilka alternativa lösningar finns och vad blir effekterna om någon reglering inte kommer till stånd?

2.1 Alternativa lösningar

A. och N. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov.

Följande alternativa tidsintervall för återkommande utandningsprov har övervägts.

1) ”Efter det första godkända utandningsprovet ska alkoholåset kräva ett utandningsprov inom 10 – 60 minuter. Därefter ska alkoholåset kräva återkommande utandningsprov var 30:e – 90:e minut efter ett godkänt utandningsprov.”

Alternativet skulle innebära att det dröjer högst 60 minuter till första återkommande utandningsprov (snittet på 35 minuter skulle vara oförändrat). Därefter skulle snitttiden bli 60 minuter efter föregående godkända blås.

2) ”Efter ett godkänt utandningsprov ska alkoholåset kräva återkommande utandningsprov var 30:e – 90: minut.”

Alternativet innebär en snittid på 60 minuter, efter varje utandningsprov dröjer det garanterat minst 30 minuter tills nästa prov krävs.

3) ”Efter ett godkänt utandningsprov ska alkoholåset kräva återkommande utandningsprov var 10:e – 130: minut.”

Alternativet innebär en snittid på 60 minuter.

G. Hur gammalt får ett läkarintyg vara

Ett alternativ är att ha samma reglering som i körkortsförordningen där läkarintyget får vara utfärdat inom 2 månader före ansökan. Det kan medföra att intyg som är äldre än 2 månader och därigenom att ännu äldre resultat av provtagningar kan åberopas vid ansökan om villkor om alkoholås.

J. Alkoholås och en ansvarig person

Det saknas idag teknik som är godkänd enligt CENELEC som möjliggör att flera personer med villkor om alkoholås kan använda samma alkoholås samtidigt.

2.2 Effekter om reglering inte kommer till stånd

A. och N. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov.

Den ursprungliga avsikten med reglerna om återkommande utandningsprov överensstämmer bättre, statistiskt sett, om tidsintervallen med återkommande utandningsprov justeras enligt förslagen. Det är troligt att körkortshavare även i fortsättningen kommer att framföra synpunkter om att de återkommande utandningsproven kommer för tätt och att det stör körningen. Det bör i sammanhanget påpekas att det under utredningens gång har efterfrågats om alkoholåsens loggar granskats för de som har klagat över att begären om prov sker för ofta. Någon sådan granskning har inte skett. Det har inte heller dokumenterats hur många som klagat men det har uppgetts att det varit några stycken. Frågan som uppkommer är då om detta är ett verkligt problem eller endast ett upplevt problem hos några få förare.

C. Elektronisk överföring av installationslogg.

Om det inte införs krav på att överföringen ska ske elektroniskt kan det innebära att alkoholåslleverantörerna väljer att rapportera uppgifter om installation på annat sätt. Det kan leda till att Transportstyrelsens handläggning av installationsloggen måste ske manuellt och att handläggningstiden förlängs.

D. Rapportering om avinstallation av alkoholås från leverantör

Om regleringen inte kommer till stånd så finns risk för att nyttillkommande alkoholåslleverantörer väljer att inte rapportera eventuella avinstallationer som sker under pågående villkorstid. Det skulle innebära att Transportstyrelsen får information om avinstallation först vid nästa obligatoriska service-

tillfälle, vilket är senast 6 månader efter installationsdagen. I praktiken betyder det att en person kan avinstallera alkolåset direkt efter det att Transportstyrelsen har fått information om att installation har skett. Det innebär att den som har villkor om alkolås inte har något alkolås installerat under en lång period. Transportstyrelsen får kännedom om eventuell avinstallation först efter 6 månader. Då uppstår problemet att Transportstyrelsen inte kan agera i sin myndighetsutövning.

G. Hur gammalt får ett läkarintyg vara

Den som ansöker om innehav av körkort med villkor om alkolås kan tillgodoräkna sig resultat av prover i gamla läkarintyg äldre än 2 månader. De äldre uppgifterna medför ur ett medicinskt perspektiv behov av komplettering med resultat av aktuella prover och ytterligare ett läkarintyg baserat på de aktuella resultaten. Det medför en ökad kostnad för den enskilde och vårdgivaren samt en förlängd handläggningstid.

L. Förlängning av villkorstiden från 1 år till 2 år

Körkortshavare som får diagnosen missbruk eller beroende av alkohol under villkorstiden och som därigenom får sin villkorstid förlängd från 1 år till 2 år måste lämna in ett läkarintyg mer än den som fått en villkorstid på 2 år. Detta medför en ökad kostnad för den enskilde och ett ökat utnyttjande av vårdgivarens resurser.

3 Vilka berörs av regleringen?

De som berörs av regleringen är körkortshavare, intygsskrivande läkare, laboratorier, privata och offentliga sjukvårdsinrättningar samt alkolåsleverantörerna inklusive deras serviceställen. Internt berörs Transportstyrelsens körkortsavdelning och väg- och järnvägsavdelningen.

4 Vilka kostnadsmässiga och andra konsekvenser medför regleringen och hur ser de olika konsekvenserna ut för de övervägda regleringsalternativen om man jämför?

4.1 Kostnadsmässiga och andra konsekvenser

A. och N. Justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov.

Den föreslagna justeringen kan leda till glesare utandningsprov, vilket är tanken. Justeringen påverkar dock alkolåsleverantörerna som behöver ta fram parameterfiler för det ändrade tidsintervallet och distribuera dessa till sina serviceställen. Samtliga leverantörer har meddelat att denna typ av justering är enkel att genomföra. En av leverantörerna, Dräger Safety Sverige AB, har uppskattat tidåtgången till cirka 16 arbetstimmar totalt.

Alternativa regleringar som övervägts:

1) ”Efter det första godkända utandningsprovet ska alkolåset kräva ett utandningsprov inom 10 – 60 minuter. Därefter ska alkolåset kräva återkommande utandningsprov var 30:e – 90:e minut efter ett godkänt utandningsprov.”

Eftersom alternativet lägger till ett tidsintervall som alkolåset måste hantera så kan det leda till en omfattande mjukvaruförändring. Förändringen skulle kunna innebära omfattande kostnader för alkolåsleverantörerna. Ändringen skulle enbart påverka längre resor.

2) ”Efter ett godkänt utandningsprov ska alkolåset kräva återkommande utandningsprov var 30:e – 90: minut.”

Alternativet innebär samma arbetsinsats för alkolåsleverantörerna som Transportstyrelsens förslag. Den tid då det garanterat inte krävs något utandningsprov, efter ett godkänt utandningsprov, förlängs från 10 minuter till 30 minuter. Transportstyrelsen bedömer att det är olämpligt att utöka tiden då körkortshavaren kan vara säker på att nykterhet inte behöver visas.

3) ”Efter ett godkänt utandningsprov ska alkolåset kräva återkommande utandningsprov var 10:e – 130: minut.”

Alternativet innebär samma arbetsinsats för alkolåsleverantörerna som Transportstyrelsens förslag. Med ett sådant långt tidsintervall kan det dröja mer än två timmar innan nykterhet behöver visas. Det har framförts av leverantörer att ett långt tidsintervall riskerar att leda till att körkortshavare uppfattar låset som trasigt.

C. Elektronisk överföring av installationslogg

Förslaget bedöms inte medföra några kostnader eller andra konsekvenser eftersom det handlar om att föreskriva rådande praxis.

G. Hur gammalt får ett läkarintyg vara

Regleringen medför att behov av kompletterande intyg undviks. Därigenom undviks en ökad kostnad för den enskilde och ett ökat utnyttjande av vårdgivarens resurser. Dessutom undviks en förlängning av handläggningstiden.

K. Provtagning under villkorstiden

Minskad kostnad och mindre besvär för körkortshavaren i och med att det blir ett läkarintyg mindre och behovet av att komplettera med ytterligare

läkarintyg minskar. Ur ett samhällsperspektiv innebär förtydligandet ett effektivare utnyttjande av sjukvårdsresurserna.

L. Förlängning av villkorstiden från 1 år till 2 år

Förslaget innebär för den enskilde ett minskat behov av provtagning och läkarintyg för de som får förlängd villkorstid till 2 år. Kostnaden inklusive krav på antal provtagningar och intyg för de som får villkorstiden förlängd från 1 år till 2 år och de med 2 års villkorstid blir därigenom densamma.

Transportstyrelsen har undersökt vilka ekonomiska konsekvenser ett borttagande av ett läkarintyg och provtagningar avseende narkotika kan innebära. Frågor har ställts via e-post till två offentliga aktörer och tre privata aktörer.

Kostnadsanalys

Alternativ 1.

Vad är kostnaden för ett läkarintyg och två urinprov avseende narkotika? Sådan provtagning bör omfatta de fem vanligaste substansgrupperna (amfetaminer, cannabinoider, bensodiazepiner, opiater och kokain).

Offentliga aktörer	Pris för alternativ 1
Dalarna	5 000 kr
Stockholm	2 500 kr
Privata aktörer	Pris för alternativ 1
A.	3 000 kr
B.	3 550 kr
C.	3 200 kr

Alternativ 2.

Vad är kostnaden för ett läkarintyg och ett hårprov avseende narkotika? Sådan provtagning bör omfatta de fem vanligaste substansgrupperna (amfetaminer, cannabinoider, bensodiazepiner, opiater och kokain).

Offentliga aktörer	Pris för alternativ 2
Dalarna	4 200 kr
Stockholm	1 875 kr
Privata aktörer	Pris för alternativ 2
A.	3 600 kr
B.	2 600 kr
C.	Tar inte hårprov

Alternativ 3.

I de fall er enhet har paketpris för villkor om alkolås för 1 år respektive 2 års villkorstid önskar Transportstyrelsen uppgift om vilken förändring av kostnaden som uppstår om det blir ett läkarintyg mindre för de som får villkorstiden förlängd till 2 år.

Offentliga aktörer	Pris för alternativ 3
Dalarna	Har inget paketpris
Stockholm	Har inget paketpris
Privata aktörer	Pris för alternativ 3
A.	2 200 kr
B.	3 550 kr
C.	3 200 kr

Cirka 20-30 personer per år som har körkort med villkor om alkolås får villkorstiden förlängd från 1 år till 2 år. Jämfört med nuvarande reglering innebär förslaget en beaktansvärd kostnadsminskning och ett minskat behov av vårdkontakter.

J. Alkolås och en ansvarig person

I vissa fall sparas ansökningskostnaden in för de personer som ansöker om körkort med villkor om alkolås i tron om att det går att få för fler än en person för ett och samma lås.

4.2 Jämförelse av konsekvenser av de olika regleringsalternativen

A och N – Justering av återkommande utandningsprov

Den föreslagna ändringen:

- leder till justering av utandningsprov
- innebär marginella kostnader för alkolåsleverantörerna
- bedöms vara rimligt utformad för att uppnå syftet – att säkerställa att den som har körkort med villkor om alkolås är nykter under hela färden

I jämförelse med alternativa regleringar (se avsnitt 4.1) anser Transportstyrelsen att den föreslagna regleringen är den bästa lösningen.

G. Hur gammalt får ett läkarintyg vara

Förslaget medför en säkrare medicinsk bedömning utifrån ett trafiksäkerhetsperspektiv. Det medför även en snabbare handläggning utan fördyrande kompletteringar för den enskilde och sjukvården, jämfört med en

reglering som medger äldre uppgifter som grund för ansökan om innehav av körkort med villkor om alkoholås.

L. Förlängning av villkorstiden från 1 år till 2 år

När diagnosen beroende eller missbruk ställs under pågående villkorstid och villkorstiden förlängs från 1 år till 2 år är behovet av att ge in ytterligare ett läkarintyg obefintlig. Villkorstiden kan maximalt vara 2 år. Det medicinska syftet, d.v.s. att upptäcka de körkortshavare som uppfyller kriterierna för diagnosen missbruk eller beroende av alkohol är redan uppfyllt i och med ett läkarintyg enligt 12 §. Att behålla kravet på ytterligare ett läkarintyg enligt nuvarande reglering i 13 § tillför ingen nödvändig medicinsk information.

I. Förtydligande att provtagning vid ansökan inte behöver ske med kort varsel

Om ett förtydligande inte görs kvarstår den risk som uppstår med dagens formulering i 9 § att vårdgivaren vill uppfylla det krav på att kalla till provtagning med kort varsel som gäller under villkorstiden. För att kunna kalla till provtagning med kort varsel kan vårdgivaren dröja med att kalla den sökande. Skulle vårdgivaren tvingas kalla till provtagning med kort varsel blir provtagningen i praktiken förutsägbar. Ett sådant utifrån regleringen onödigt dröjsmål medför en fördröjning av beslut om innehav av körkort med villkor om alkoholås. För den enskilde medför en fördröjning en längre tidsperiod utan körkort.

5 Överensstämmer regleringen med eller går den utöver de skyldigheter som följer av EU-rättslig reglering eller andra internationella regler Sverige ska följa?

EU:s direktiv (2006/126/EG) om körkort innehåller regler om att körkort inte får utfärdas eller förnyas till den som är beroende av alkohol eller inte är i stånd att avstå från att föra fordon i alkoholpåverkat tillstånd². Direktivet innehåller dock inte några bestämmelser om körkort med villkor om alkoholås och om körkortsingripande. Nu föreslagna och beslutade ändringar går därmed utöver minimikraven i direktivet men bedöms inte strida mot direktivet. Det finns inte heller i övrigt några internationella regler om alkoholås.

---

² Bilaga III artikel 14.

6 Behöver särskild hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och finns det behov av speciella informationsinsatser?

Föreslagna ändringar i föreskrifterna beräknas efter notifiering bli beslutade i mitten av november 2014 och beräknas träda i kraft den 1 januari 2015.

Särskild information till läkare bör tas fram för www.transportstyrelsen.se och körkortsportalen. Information till leverantörerna om att föreskrifterna är beslutade och finns att hämta på körkortsportalen. Information till körkortshavare. Informationsinsatser behövs.

Information till körkortshavare på körkortsportalen om olika programmeringsalternativ.

Ikraftträdandet den 1 januari 2015 passar bra då det tar tid att ändra uppgifter i blanketterna.

7 Kan regleringen få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt?

Ja, regleringen om justering av tidsintervall för återkommande utandningsprov (avsnitt A) påverkar leverantörerna av alkolås.

7.1 Hur många företag berörs, i vilka branscher är företagen verksamma samt hur stora är företagen?

Idag finns tre godkända alkolåsleverantörer (Dräger Safety Sverige AB, Malux Sweden AB och ACS – Alcohol Countermeasure Systems).

De aktuella företagen är små eller medelstora enligt definitionen i Kommissionens rekommendation (96/280/EG) av den 3 april 1996 om definitionen på små och medelstora företag (96/280/EG).

7.2 Vilken tidsåtgång kan regleringen föra med sig för företagen och vad innebär regleringen för företagens administrativa kostnader?

Ändringen påverkar alkolåsleverantörerna som behöver ta fram parameterfiler för det ändrade tidsintervallet och distribuera dessa till sina serviceställen. Samtliga leverantörer har meddelat att denna typ av ändring är enkel att genomföra. En av leverantörerna, Dräger Safety Sverige AB, har uppskattat tidåtgången till cirka 16 arbetstimmar totalt (avsnitt A och N).

Överföringen av installationsloggen elektroniskt innebär ingen tidsåtgång eller administrativ kostnad då leverantörerna redan idag överför installationsloggen elektroniskt (avsnitt C).

Rapportering av avinstallation av alkolås under villkorstiden innebär ingen tidsåtgång eller administrativ kostnad då leverantörerna redan idag gör detta (avsnitt D).

7.3 Vilka andra kostnader medför den föreslagna regleringen för företagen och vilka följdändringar av verksamheten kan företagen behöva vidta till följd av den föreslagna regleringen?

Regleringen bedöms inte medföra några ytterligare kostnader eller följdändringar för företagen.

7.4 I vilken utsträckning kan regleringen komma att påverka konkurrensförhållandena för företagen?

Regleringen bedöms inte påverka konkurrensförhållandena för företagen då det handlar om ändrade parametrar som samtliga alkolåslleverantörer meddelat att de enkelt kan genomföra.

7.5 Hur kan regleringen i andra avseenden komma att påverka företagen?

Eventuellt kan företagen få frågor från den som har körkort med villkor om alkolås som är inställt enligt nuvarande regelverk. Det kan hända att de vill ändra inställningarna i enlighet med förslaget eftersom det kan innebära att den genomsnittliga tiden mellan utandningsproven kan komma att förlängas.

7.6 Behöver särskild hänsyn tas till små företag vid reglernas utformning?

Transportstyrelsen bedömer att bestämmelser om alkolåsets inställning inte är av den karaktären att det behöver tas särskild hänsyn till små företag.

Om ni har några frågor med anledning av konsekvensutredningen eller synpunkter ni vill framföra får ni gärna kontakta oss:

Utredare Anna Ferner Skymning, 010-495 56 64

Utredare Birgitta Heed, 010-495 57 54

Jurist Monika Norberg, 010-495 65 05

Överläkare Christina Pousette-Backlund, 010-495 57 36